

גליון תשע"א (שנה י"ז)

יום כיפור תש"פ

הוא, אך נראה כיון שעושיין אותו לבן ע"ד כשלג ילבינו הוי נמי דומיא דמכפר.

ובשו"ת בצל החכמה חלק ו' סימן ג' נשאל האם מותר ללבוש ביום כיפור שעון זהב או משקפיים עם מסגרת של זהב, וכתב דמדברי המטה אפרים הנ"ל מוכח דכל שאינו דומיא דמכפר אין קפידא לעשותו של זהב, אדרבה מבואר במשנה יומא ל"ז א' של אשכרוע היו ועשאן בן גמלא של זהב והיו מזכירין אותו לשבח, מונבו המלך היה עושה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב ע"כ, הרי דכל שאין בו צד מכפר יש מעלה בשל זהב לכבוד היום, מעתה משקפים ושעון וכל כה"ג שאין בהם שום צד ורמז מכפר אין קפידא שלא ללבושם כשהם של זהב.

ומסיק: אבל מי שאינו לובש שעון של זהב, וכה"ג רק בשבתות וימים טובים, נכון שלא ילבשם ביוה"כ משום אימת הדין כמו שכתב במשנה ברורה סימן תר"מ מ"ב סקט"ז וז"ל נוהגים שגם הנשים לובשות בגדים לבנים ונקיים לכבוד היום אבל לא יקשטו עצמם בתכשיטין שמתקשטין בהם בשבת ויו"ט מפני אימת יום הדין.

חולה הצריך מזון ביום כיפור האם יאכל או יזונוהו באינפוזיה?

הנה בחשוקי חמד שבועות י"ג נסתפק בחולה שהגיע לבית חולים ביום כיפור, ואפשר להשקותו ברביעיית מים, או לזון אותו באינפוזיה, מה קל יותר, שאם ישתה את המים יעבור על מה שנאמר ועניתם, ואם יעשו מלאכה שיחברוהו לאינפוזיה, יעברו על מה שכתב בתורה, כל מלאכה לא תעשו.

ומסיק: נאמר בתורה ויקרא כ"ג כ"ט "כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה" ובפסוק ל' כתוב "וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה" וכתב העמק דבר, בתורת כהנים תניא לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מהו, כשהוא אומר והאבדתי, לימד על הכרת שהוא אבדן הנפש, מיהו פירש הכתוב האבדון במלאכה, ובכל מקום שהוא מפורש הוא חמור יותר, והיינו כמו שכתב הספורנו שהעושה מלאכה ביום הכיפורים הרי זה להכעיס, או שאינו מאמין בקדושת היום, משא"כ האוכל זה לתיאבון, עכ"ל. מבואר בדבריו שמלאכה חמורה יותר, ואף ששניהם אינו עושה להכעיס, מ"מ כיון שכתוב בו מפורש את הפסוק והאבדתי, הרי זה מורה על חומרת הדבר, ויש לדחות, שאין זה מורה על החומרה, רק כשעושה זאת להכעיס, וצ"ע.

ובמשך חכמה פרשת אמור כ"ג כ"ז העיר על הנאמר בתורה ועיניתם את נפשותיכם והקרבתם אשה לה', ובפסוק שלאחר מכן כתיב וכל מלאכה לא תעשו, והפסיק בהקדמה בין העינוי למלאכה, ונראה דהעינוי לא הותרה מכללה במקדש, ולכן אמר ועיניתם מאמר כולל אף לגבוה, ואיסור מלאכה הותר בשל גבוה, עכ"ד, לפי זה אכילה חמורה יותר כי היא לא הותרה מכללה, ואיסור שלא הותר מכללה חמור יותר.

עוד נראה שלכן יש להעדיף את האינפוזיה: שבאכילה הגוף נהנה, משא"כ במלאכה, ויש בזה כפיית היצר, והיא עדיפה.

ויש עוד סברא לומר: שהיכא שהחולה בעצמו שותה, קיל יותר מאשר כשהרופא צריך לעשות עבורו מלאכה.

האם יש איסור להלביש ביום כיפור שעון זהב או משקפיים עם מסגרת זהב דאין קטיגור נעשה סניגור?

כתוב בגמ' ראש השנה כ"ו ע"מ א' דהכהן גדול היה לו איסור להיכנס לקודש הקדשים בבגדי זהב, משום דמהזהב עשו את העגל ואין קטיגור נעשה סניגור, ובגמ' שם דרק בדברים שנכנסים בו לפני ולפנים אסור שיהא זהב.

יש לחקור האם ביום כיפור יש איסור להלביש שעון זהב או משקפיים עם מסגרת של זהב דאין קטיגור נעשה סניגור או דילמא אין איסור.

הנה הריטב"א ראש השנה כ"ו ע"מ א' כתב וטלית מצויצת שהיא מוזהבת מותר ללבוש ביום הכפורים דהא ודאי כלחוץ דמי, א"כ לפי דבריו לכאורה אין שום איסור ללבוש בגדי זהב בבית הכנסת כיון דאינו לפני ולפנים ובודאי שגם שעון זהב מותר.

אבל בפרי מגדים בספרו תיבת גמא פרשת אחרי מות כתב וז"ל האידנא ביום הכיפור שאין נוהגים ללבוש זהב בבית הכנסת, לויס אפשר שרי, ומכ"ש נשים בבית הכנסת שלהן, עיין שו"ת שב יעקב ח"א יור"ד סימן ס"ד ריבה שנקברה עם נזמי זהב כתב שאין לפותחו מכמה טעמים, וגם באשה לא שייך קטיגור דלא נתנו לעגל, ה"ה לויס, ומ"מ דלא לייתי לאנצוי, ונשים מזונתיה ביד בעלה שייך קטרוג, לכן נוהגים שאין לובשין זהב כלל ביום הכיפור.

ובהגהות רבי עקיבא איגר על הש"ע אורח חיים סימן תר"י מביא את דברי הפרי מגדים וז"ל יש מקומות דנוהגים שלא ללבוש בזהב מטעם לא יבא קטיגור, ובנשים לא שייך דהא לא נתנו זהב לעגל וכן לויס, תיבת גומא פרשת אחרי.

מעדני אשר: צ"ע שהביא בשמו דלנשים מותר, הרי למסקנא אסר הפרי מגדים גם לנשים.

ובחכמת שלמה אור"ח סימן תקצ"א דן בהא דקימ"ל דאין תוקעין בראש השנה שנה בשופר של פרה משום דאין קטיגור נעשה סניגור, האם כהנים ולויס שלא היו בחטא העגל מותר להם לתקוע ע"ש.

ובספר מטה אפרים סימן תר"ט סעיף י"א כותב, כי נהגו ליפות את הקיטל של החתנים בעטרה של כסף על בית הצואר, לפי שלובשין אותו ביום הקדוש, וגם ביום טוב של פסח בב' הלילות הראשונים, וזה מקרוב שעושיין של זהב או מקצתה של זהב ומקצתה של כסף, ולא ידעו שיש סמך מן התלמוד שלא ללבוש זהב, וכן הנשים הלובושות לבנים ביום הקדוש הזה, אין מעטרין אותם בזהבים ומנהג ישראל תורה הוא ע"כ.

ובאלף למטה שם אות ז' מביא דברי תיבת גומא הנ"ל, וכותב דאם כי נהגו לעשות לקיטול בית צואר נחפה בכסף לכבוד יוה"כ דדרשינן, ולקדוש ה' מכווד כבדהו בכסות נקיה, ומ"מ לא נהגו לעשותו של זהב, דאמרינן שאין הכהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, ואף דאמרינן בגמ' ר"ה כ"ו דדוקא מכפר קאמרינן שלא יהיה בוהב, וא"כ להטעם שלובשין קיטול ביוה"כ כדי שיכנע לבו בלבושו בגדי מתים, אין להקפיד שלא לעשות בו זהב, דלאו מכפר

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד
הרב החסיד **יצחק ברלינגר** שליט"א
בני ברק
לעילוי נשמת אמו
מרת **רחל חנה** בת הרב **יצחק הכהן** ע"ה
נפטרה ח' תשרי ת.נ.צ.ב.ה.
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה להיחתם
בספרן של צדיקים גמורים

גליון זה נודב לעילוי נשמת
הרב **שאול בן אהרן בעער** ז"ל
נלב"ע מוצאי יום כיפור תשע"ח ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י נכדו
ידידינו הרה"ג **זאב בעער** שליט"א ירושלים
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה להיחתם בספרן של צדיקים גמורים

חולה האוכל ביום כיפור האם אומר יעלה ויבא והאם חייב לחזור ולברך כששכח לומר?

יש לחקור חולה האוכל ביום כיפור האם אומר יעלה ויבא בברכת המזון והאם חייב לחזור ולברך אם שכח לומר יעלה ויבא.

הנה בשבולי לקט סימן ש"ב כתב וז"ל חולה שאכל ביום כיפור אם צריך להזכיר מעין המאורע בברכת המזון או לא, נראה דלא מצוה כלל באכילה זו מחמת היום, כי אדרבה היום גורם לו איסור אכילה לו ולכל ישראל, אלא מפני שפקוח נפש עומד עליו ודוחה לו אישתרי ליה ומשווי ליה כחול לגביה לענין אכילה, מסתבר דלא תקנו ליה רבנן הזכרה, דלא דמי לראש חודש דהתם אסור בתענית ויש באכילה דררא דמצווה.

אבל הטור אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תר"ח בסופו כתב חולה שאכל ביום הכפורים ונתיישב דעתו בענין שיכול לברך, היה אומר אדוני אבי הרא"ש ז"ל שצריך להזכיר של יום הכפורים בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים.

וכן כתב הלבוש אורח חיים סימן תר"ח סעיף י' חולה שאכל ביום כיפור ונתיישב דעתו עליו בענין שיכול לברך, צריך לברך, ויזכור של יום כיפור בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים, ולא אמרינן מצוה הבאה בעבירה היא ולא יברך עליה, שאין האכילה עבירה גבי חולה שיש בו סכנה, כי אדרבה מצוה הוא לגביה דוחי בהם אמר רחמנא ולא שימות בהן יומא פ"ה ע"ב והרי יום כיפור לגבי דידיה הוא כשאר ימים טובים לגבי שאר אדם לענין אכילה, והלכך מצוה הוא לו לאכול כמלך בשאר יום טוב כיון שיש בו סכנה, ולכך יברך עליה ויזכור יום כיפור ביעלה ויבא בבונה ירושלים.

ולענין הלכה: פסק המחבר הלכות יום הכפורים סימן תר"ח סעיף י' חולה שאכל ביום כיפור ונתיישב דעתו בענין שיכול לברך, צריך להזכיר של יום כיפור בברכת המזון, יעלה ויבא בבונה ירושלים.

ובט"ז אורח חיים סימן תר"ח ס"ק י' **הקשה על הש"ע:** ממה דאיתא בגמ' שבת כ"ד הלכתא יום כיפור שחל להיות בשבת המתפלל נעילה צריך להזכיר של שבת יום הוא שנתחייב בד' תפילות, ופרקינן מהא דאמר רבא י"ט שחל להיות בשבת ש"ץ היורד לפני תיבה ערבית אין צריך להזכיר של י"ט שאלמלא שבת אין ש"ץ יורד לפני התיבה ערבית ב"ט, ומשני הכי השתא התם בדין הוא דאפי' שבת נמי ל"צ ורבנן הוא דתקנו משום סכנה אבל הכא יום הוא שנתחייב בד' תפלות אם כן חזינן דדוקא מידי דקביעות הוא לזה היום אז דוקא מזכיר היום כמו נעילה שהיום גורם לחיוב לומר אותה התפילה כמו שאר התפילות על כן הווינן התפילות שוות, משא"כ בתפלת ערבית שאין היום גורם לחיוב אלא מפני תקנת חכמים מפני הסכנה אין לה דמיון לשאר התפלות שהם חיובים ליום זה, א"כ הדברים ק"ו כאן שלא יזכיר היום בברכת המזון דהא התם יש עכ"פ חיוב מצד היום לומר ערבית מצד התקנה אפ"ה אינו מזכיר כיון שאינו חיוב גמור ליום זה כשאר התפלות, ק"ו כאן שאין היום גורם, דאדרבה סדר היום הוא שלא לברך ברכת המזון כי אין בו אכילה רק מצד המקרה שאירע לזה אונס המביאו לידי ברכת המזון היאך נאמר כאן שהיום גורם לו דאם תאמר שהיום גורם אם יבוא לידי כך הכי נמי נימא לענין ערבית אף על פי שאין חיוב גמור עליו אלא ודאי שזה אינו, וזה לא דמי לשאר יום טוב שיש עליו חיוב מצד היום לאכול דאסור להיות בלא אכילה, משא"כ כאן הוא להיפך אלא שהאונס גורם האכילה קדושת י"כ מאי בעי הכא.

ובמטה אפרים סימן תר"ח ס"ק י"ז כתב דכיון דיש שיטה דביום כיפור אין צריך לומר כלל יעלה ויבא בברכת המזון, במקום שיש טורח לחולה רשאי להקל בזה.

ובמשנה ברורה סימן קפ"ח ס"ק י"ט פסק ביוה"כ לענין חולה שצריך לאכול בו וצריך לומר בו יעלה ויבא כדלקמן סימן תר"ח ס"ב אם פתח בהטוב והמטיב ונזכר שלא אמר יעלה ויבא אינו צריך לחזור וכמו בראש חודש ואם נזכר קודם שהתחיל ברכת הטוב והמטיב, יש אומרים דצריך לומר ברוך שנתן ימים קדושים לישראל את יוה"כ"פ הזה בלי חתימה, ויש אומרים דבזה לא תקנו חכמים כלל נוסח ברכה להשלים הזכרת יעלה ויבא וכל שלא אמר במקומו שוב אינו חוזר, וכן מסתברא.

יש שרצה להביא ראיה שיש חיוב להזכיר יעלה ויבא ביום כיפור בברכת המזון: מהא דאיתא בגמ' שבת כ"ד א' דבתעניות ליכא הזכרה בברכת המזון, ופירש"י ד"ה בברכת המזון של ערבית בכניסתו וכל שכן ביציאתו שכבר עבר היום, ולמה לא פירש לענין חולה שאוכל בתענית אם יזכיר מאורע היום, מוכח דסבירא ליה דבו ביום שייך הזכרה, כך מקשה בחכמת שלמה אור"ח סימן תר"ח ס"ק י'.

ודוחה דאין זה ראיה: דהתם מיירי בשאר תעניות, דליכא בהו הזכרה רק ענינו, ואם כן פשיטא דבאוכל לא שייך הזכרה זו, אבל בתשעה באב ויום הכיפורים דיש בהם הזכרה אחרת שאינו מדבר מגוף התענית, יש לומר דמזכיר.

האם יש חיוב זימון ביום כיפור?

וכמה חולים בבית חולים אחת שאוכלים ביחד חייבים לזמן?

יש לחקור האם יש חיוב זימון ביום כיפור וכמה חולים בבית חולים אחת שאוכלים ביחד חייבים לזמן או דילמא ליכא חיוב זימון ביום כיפור.

הנה בשו"ת שיה יצחק סימן ש"ד נשאל בבית החולים דח"ק, אשר ישנם שם איזה חולים מסוכנים אשר עפ"י אמוד הרופאים מחוייבים לאכול כדי שביעה ביום הקדוש, והם שוכבים ויושבים בחדר א', אם אחר אכילתם ביוה"כ"פ צריכים להצטרף לזימון ולברך יחד או לא.

וכותב: דתליא במחלוקת הפוסקים דלשיטת הט"ז סוס"י תר"ח ס"ק י' דסבירא ליה שלא יזכיר כשאר יוה"כ"פ בברכת המזון, הרי לדעת הט"ז אין דין אמירת בהמ"ז הלזה כשאר בהמ"ז, שמחוייב להזכיר ענין היום, כמ"כ לא יזמנו ביחד ג"כ, אבל לשיטת המגן אברהם ס"ק י' דסבירא ליה כהטור ולדעתו שמחוייב להזכיר ענין היום, אפשר שגם יזמנו.

ומסיק: אמנם יש לדמות דבר זה, למ"ש המגן אברהם סימן ת"ע שהכנסת הגדולה סבירא ליה, דעשרה בכורים המתענים בערב פסח יזכיר שליח ציבור ענינו בין גואל לרופא, ומגן אברהם חולק על זה, באשר אין רשאים להתענות בצבור בחודש ניסן, כן לא יעשה לעשות פרסום לדבר, וכמו כן לענ"ד בזה, מאחר שהיום הזה צומא רבא יום הק' הכפורים אם שמחמת שהם בסכנה הותר להם לאכול, אבל מהיכי תיתי להזדמן ביחד דהוי פרסום, כשליטי גבורים מסכת מגילה דגם בג' נקרא פרסום, ולהזדמן ביחד, והרי דינא יתיב במי שהוצרך לאכול בתענית ציבור שיאכל בצינעה ובמקום שלא יראו אותו.

וכן בהליכות שלמה יום כיפור פרק י' ס"ק י"ג כתב שלשה שמותרים לאכול ביום כיפור יתכן שאין ראוי שיאכלו כאחד, דהואיל והתורה אמרה ועניתם, אלא שמפני ההכרח הם צריכים לעבור ולאכול, אפשר דאין ראוי להם לקבוע יחד, ואף אם אכלו ביחד יש להסתפק אם חייבין לזמן, דיתכן שאף אם קבעו, אין זה חשיב קביעות, דכיון שהיה שמח לצום ומצטער על ביטול המצווה, ולמעשה היה מורה שלא יזמנו.

מדוע טהרת הקב"ה את העוונות של ישראל מעבירות?

חייב להיות כמו דיני מקוה?

איתא במשנה יומא פ"ה ע"ב מ' כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' טהרו ויקרא ט"ז ל' אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר וזרקת עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

יש להקשות: מדוע מדמים את טהרת הקב"ה את ישראל מעוונות למקוה, מה זה מוסיף ולא מספיק מה שכתוב שהקב"ה מטהר את ישראל איזה דיני מקוה צריך להיות ליהודי לפני כפרת עוונות ביום כיפור, כך מקשה התוספת י"ט שם, וכן בערוך לנר ראש השנה ט', וכן בקדמיה לשו"ת לבושי מרדכי.

איכא כמה תרומים:

א. לפי שהדרך הישירה הוא שיבור לו האדם בעצמו להתקדש ולהטהר, ואז כשכא לטהר מסייעין לו וזה דומה לטהרת מי מקוה שמטהרים הבא ונכנס וטובל בתוכם, כן הבא ונכנס תחת כנפי שכנינו יתברך הוא חוסהו בצל כנפיו ומסייעו להטהר, כך כתב בתוספת י"ט שם.

ב. דימה טהרת הקדוש ברוך הוא ע"י תשובה למקוה כמו שבמקוה צריך לטבול כל חלקי הגוף כמו"כ בל יאמר אדם היום אעשה תשובה על חטא זה ומחר על חטא אחר אלא צריכה להיות התשובה על כל עבירות יחד, כך כתב בערוך לנר מסכת ראש השנה דף ט' עמוד א'.

ג. ע"פ מה שכתב החתם סופר לפרש את הפסוק תהלים ק"ג י"ב "כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו" ע"פ מה שמצינו בגמ' קידושין מ"ט ע"ב המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור ונמצא שהוא רשע גמור הרי זה מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו, וזהו כמו שאדם עומד במערב וכרגע הופך פניו נמצא עומד למזרח, א"כ מערב ממזרח הוא רק כרגע, כן הרחיק ממנו את פשעינו ברגע אחת ע"י הרהור תשובה, עכדה"ק, וזהו ממש גם המקוה טרם שנכנס בו הוא טמא ומסואב, ואחר הטבילה בין רגע הוא קדוש וטהור, כך הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, כך כתב בשו"ת לבושי מרדכי דברי אגדה.

ד. כוונת חז"ל בהשוואתם טהרת ישראל מהקב"ה למקוה, לומר דמה מקוה מטהר דוקא באשבורן רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח היינו כשהמים מכונסים יחד ושקטים ונחים זה עם זה, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל דוקא כשהם בבחינה זו, שהלבבות הם קרובים זה לזה ומכונסים בקיבוץ אחד, ויושבים יחד בשלום ושלוה, אז הקדוש ברוך הוא מטהר אותם, כך כתב במשנה שער על יום כיפורים בשם הגאון עמרם בלוי זצ"ל.

ה. מה מקוה אינו מטהר את ישראל אף הקב"ה כשיש מחלוקת בעם ישראל ויש חציצה אינו מטהר דאין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו, מעניני אשר.

מאמר זה מתוך שיחת הכנה ליום כיפור בבית המדרש הגדול משנת מרדכי בית שמש רמ"א א' צום גדליה האי שתא.

מערכת "קול המעדנים"

ניתן לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה ואגדה שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחו"ל

במספר 079-5702714

וכן קול הלשון ישיר 073-2951280

איתא במשנה יומא ס"ו עמוד א' הכל כשרין להוליכו אלא שעשו הכהנים גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו.

יש להקשות: מדוע התנגדו הכהנים שזר יוליך את השעיר לעזאזל, הרי איתא בחזקוני פרשת אחרי על מה שכתוב בתורה דצריך לשלוח את השעיר לעזאזל "ביד איש עתי" מביא נמצא במדרש עתי שהגיע זמנו למות תוך אותה שנה, שהרי הנושא את השעיר אינו עובר שנתו לכן היו בוררין איש שהגיע זמנו למות תוך אותה שנה וחכמת המזלות היתה קלה בעיניהם, דקשה וכי הכניסו עצמם לסכנה בעל כרחך, כך מקשה בויצבור יוסף סימן פ' ס"ק ו', וכן בספר אמרות ה' פרשת אחרי, וכן הקשה מעשה רחל הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג' דבהיותו בעיר ואם בישראל אומר יע"א שאל קושיא הנ"ל את פי הרב הגדול ר' אברהם יצחקי בעל שו"ת זרע אברהם זצוק"ל.

איכא כמה תרוצים:

- א. אילו היו מניחין הולכת שעיר לעזאזל שיעשה אותו זר, היה נראה שבגלל שחשו לעצמם שלא ימות המשלח באותו שנה נתנו לזר להוליכו, לכן הנהיגו שגם דבר זה יעשו דוקא על ידי כהנים, ועוד משום ששעיר לעזאזל הוא כפרה עבור כל ישראל, לכן הנהיגו שהכהן יוליכו שבוזה יראו שהם רוצים גם בכפרת כל ישראל, כך כתב בתוס' חדשים שבגליון המשניות.
- ב. כיון שהכהנים נתכפרו כבר ע"י הפר כהן גדול הוליכן הם, משא"כ ישראל עדיין אינו מכופר, ועדיין עונותיו על השעיר ויש לחוש ביותר, כך תירץ בשו"ת ויצבור יוסף סימן פ' ס"ק ו'.
- ג. כיון שהיו יודעים ע"י חכמה ומזלות מי שהיה צריך למות באותו שנה א"כ לא הכניסו עצמם לסכנה, כך תירץ בשו"ת ויצבור יוסף סימן פ' ס"ק ו'.
- ד. כיון שגם הולכה זו הוא חלק מכפרת היום, רצו שגם כפרה זו תעשה על ידי כהן ולא על ידי זר, כך כתב הפרי חודש בהגהות מים חיים על הרמב"ם הל' עבודת יוה"כ פ"ג הל"ז.
- ה. ע"פ מה דהקשו המפרשים איך קשרו על השעיר לשון של זהורית, הרי עובר המשלח על איסור מחמר, ויש ליישב על פי השיטות דבבהמה דלאו דיליה ליכא משום מחמר, ולכן בשעיר שהוא קדשים ליכא משום מחמר, אלא דאיתא בגמ' חולין מ"א דכיון דקני ליה לכפרה כדידיה דמי, וא"כ השתא ניחא דכהנים דייקא שלחו את השעיר, שהרי להם היה כפרה בפר כהן גדול, ולא הוצרכו לשעיר, ולא קנו ליה, ולית ביה משום מחמר, משא"כ ישראל שהיה להם כפרה בשעיר, וכדידהו דמי, היה להם איסור מחמר לקשור עליו לשון של זהורית, כך תירץ הגאון ר' מאיר שפירא מלובלין זצ"ל בספר מרגניתא דרבי מאיר.

וברש"ש יומא ע"א עמוד א' כתב דלפי דברי החזקוני אפשר להבין הא דאיתא שם בגמ' אתי משלח, מצאו בשוק לכהן גדול, אומר לו אישי כהן גדול עשינו שליחותך מצאו בביתו, אומר לו מחיה חיים, עשינו שליחותו, ובמהרש"א שם נדחק על תואר זה, ותירץ דהכוונה לומר עשינו שליחותו להמית החי דהיינו שעיר המשתלח כדתיב ביה יעמד חי וע"י מעשה זה נתכפרו עונות בית ישראל והקב"ה מחיה החיים בהם שלא יבואו לידי מיתה, וכתוב הרש"ש דלפי מה שהביא החזקוני בשם המדרש ומעיר דלא מצא מדרש כזה שהמשלח היה מת באותה שנה, ולכן אמר מחיה חיים ור"ל שיוכל השי"ת לעשות שאשאר בחיים.

מי שאינו צם ביום כיפור או שעושה מלאכה האם יום הכיפור מכפר עליו?

הנה הרמב"ם בפירושו למשניות סוף יומא כתב על המשנה "אחטא ויום הכיפור מכפר אין יום הכיפורים מכפר" וז"ל אין יוה"כ מכפר, כמו אמרם אין מספיקין בידו לעשות תשובה, ולפיכך לא יעזרוה השם שיעשה ביום צום כיפור מה שראוי לו לעשות, כדי שיתכפרו לו עוונותיו באותו היום, עכ"ל, מדברים אלו משמע, דהיכא דאינו עושה מה שראוי לעשות ביוה"כ, היינו ענינו ושבייתה ממלאכה, אין עיצומו של יום מכפר.

יש להקשות: דבהדיא תניא בגמ' שבעות י"ג א' דאפילו לא התענה ולא קרא מקרא קודש ועשה מלאכה, מכל מקום מכפר, ונלמד ממה שכתוב "יום כיפורים זה" וקרא כ"ג כ"ח מכל מקום, הרי בהדיא דאפילו באינו עושה מה שראוי לעשות, אעפ"כ יו"כ מכפר, כך מקשה במשנה שכיר על יום כיפור.

ומתירץ: ע"פ מה שמביא בריטב"א שבעות י"ג בשם הרמב"ן, דמאן דסבירא ליה דאין יו"כ מכפר בלא תשובה, דמי לחטאת, וכמו באומר אין חטאת ואשם מכפרין דאין מכפר לו, כמו כן באם אינו מכבד את יו"כ אין מכפר, עיין שם, א"כ י"ל כיון דהרמב"ם פסק בהלכות תשובה דבלא תשובה אין יו"כ מכפר, על כן שפיר כתב פירושו הנ"ל במשנה ואם כי אליבא דרבי לא אתי שפיר ובגמרא אמרו דאיתא ג"כ כרבי, מ"מ לא חש לזה כיון דאין הלכה כמותו.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

משיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה - הלכות שבת כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

א] על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון, צ"ע הרי ברור שעבירות שעבר באונס אין צריך להתוודות עליהן וא"כ מדוע כאן מתוודה על חטא שחטא באונס?

ב] וידוי לפני ה'. כתב הרמב"ם בריש הלכות תשובה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתוודות לפני האל ברוך הוא, וצ"ע דמשמע שיש כאן דגש מיוחד שהוא לפני הקל, ומה העניין בעשותו תשובה שירגיש שהוא לפני הקל, והאם יהיה בזה נ"מ לדינא.

ג] קדימה חטאים שבנ"א לחבירו או בנ"א למקום. מי שיש בידו זמן לשוב בתשובה או מחטאים של בנ"א לחבירו ולפיסו, או מחטאים של בנ"א למקום ממה ישוב קודם?

ד] מצות תשובה לאילם לפי הרמב"ם. מי שהוא אילם ולא יכול להתוודות בפיו, האם יכול לצאת ידי חובה (של מצות וידוי) בשומע כעונה את הוידוי, או שלא דאין כאן כל הראוי לביילה, וממילא זה מעכב? (והאם ככה"ג קיים מצות תשובה לפי הרמב"ם או שהפסיד המצוה באונס).

ה] קבלה לעתיד בכהן גדול. כ' הרמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה א, כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה, וזהו עיקרו של וידוי, צ"ע מדוע בוידוי של כהן גדול לא מציינו קבלה להבא?

ו] כ' הרמב"ם שם בהלכות תשובה הלכה ג, בזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין לנו מזבח כפרה אין שם אלא תשובה, צ"ע מדוע השמיט הרמב"ם את הדין שכל העוסק בתורת עולה נחשב לו כאילו הקריב עולה, דהרי ונשלמה פרים שפתינו.

ז] חידה. מי מדליק נרות של יום הכיפורים בלי ברכה?

ח] חידה. לגבי איזה מנהג ביוה"כ שוין אבל וחתן, ומדוע?

ט] תשלומין לנעילה. יש לעיין שקע בשניה מחמת חולשת הצום ולא התפלל נעילה האם מתפלל עריבת שתיים?

י] אכילה האסורה רק מדרבנן. צ"ע הנה הדין שאכילה שתיה של אוכלין ומשקין מרים, זה רק אסור מדרבנן, ואין לזה שם אכילה ושתייה מה"ת, א"כ כל הני שמסופקים אם הם חולים או חלושים, וכן מעוברות וכדו', שיאכלו וישתו דברים המרים ובמקום אפילו ספק רחוק של סכנה לא יהא איסור דרבנן.

יא] וידוי בחטאים של בנ"א לחבירו. כ' הכסף משנה (בהלכות תשובה פרק א ה"א) המקור לדברי הרמב"ם שוכן החובל כו'. משנה בב"ק סוף החובל (דף צ"ב). אף על פי שנותן לו אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה, והיינו דלמד דבקשת המחילה היא מסדר הוידוי, וצ"ע מה הראיה שלו ממה שצריך לבקש מחילה, הא לכאורה זה הלכה אחרת שאינו נמחל לו עד שהוא מוחל לו ומה זה שייך לעניין הוידוי. וגם צ"ע האם לפי דבריו לא יצאו ידי חובה באמירת תפילה זכה אלא צריך ללכת לכל אחד ואחד שחטא כנגדו ולבקש ממנו מחילה בפיו, שזהו בעצם הקיום של הוידוי, ולא שמענו מי שיקפיד על זה?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. (לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד). השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעוה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח מרחשון

תגובות אפשר לשלוח

עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 15/4 רמת בית שמש

לברורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

מכתבים למערכת

איך מותר לתקוע בראש השנה בשופר שמצופה זהב הרי אין קטיגור נעשה סניגור

מה שהקשתם בשם השפת אמת והכפות תמורים על המשנה דמכשיר שופר שמצופה זהב איך יכול להיות ששופר שצפהו זהב כשר, הרי איתא בגמ' ראש השנה כ"ז ע"פ א' דהטעם דפסלו רבנן קרן של פרה משום דאין קטיגור נעשה סניגור, א"כ מדוע מותר לתקוע בשופר שמצופה זהב, הרי כהן גדול אין נכנס לקודש הקדשים ביום כיפור בבגדי זהב משום דאין קטיגור נעשה סניגור, א"כ מדוע בשופר מותר, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה ישיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סוורא, קנין תורה פסגות ירושלים (כדור) נראה להעיר, ע"פ מה דכתבו בתוספות חגיגה כ"ז עמוד ב' ד"ה כאן וז"ל דשלחן של משה הוזהב היה דק וקלוש, ובלא עץ לא מצי קאי, לפיכך העץ עיקר והצפוי בטל לגביה, וא"כ יש לומר דהכי נמי שופר שמצופה זהב דהוזהב הוא דק ואינו עומד בפני עצמו השופר עיקר והוזהב הוא כמי שאינו, משא"כ שופר של פרה הוא כל השופר של פרה שייך דאין קטיגור נעשה סניגור, ועוד נראה דרק החפץ הקטיגור היינו עצם השופר של פרה לא יכול להיות סניגור, אבל שופר שמצופה זהב דאין הוזהב נעשה סניגור ורק השופר הוא סניגור א"כ לא איכפת ליה דיש גם זהב כיון דאין הוזהב הסניגור.

האם תחילת דינו של אדם בראש השנה זה על לימוד התורה

מה שהארכתם נפלאות ממש בגליון ראש השנה תש"פ שתחילת דינו של אדם על דברי תורה, זהו בראש השנה.

הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אורח" ופרד"ס יוסף החדש" על המועדים נראה להעיר, דלפי זה מובן מאוד מה שכתב הרמ"א אור"ח סימן תקפ"ה סעיף א' שנוהגין לתקוע על הבימה, במקום שקורין, ובמשנה ברורה שם סי' ג' כתב כדי שזכות התורה יגן עלינו לעלות זכרוננו לפניו לטובה, ולפי הנ"ל אתי שפיר כיון שתחילת הדין בראש השנה על דברי תורה, לכן צריך מיד לתקוע אצל הבימה שקורין בתורה.

מדוע תוקעין דווקא בשופר של קרן של איל כדי לזכור עקידת יצחק

הרי יש עוד חלקים מהאיל שאפשר לעשות כלי שיר
מה שהקשתם בשם השם משמואל והמלא העומר על הא דאיתא בגמ' ראש השנה ט"ו עמוד א' אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני, דיש להקשות מדוע עושים זכר לעקידה דווקא בשופר של האיל, הרי איתא במשנה קנים פקק ספגהו אמר רבי יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה, כיצד קולו שבעה, ב' קרניו לשתי חצוצרות, שתי שקויו לשני חלילין, עורו לתוף, מעיו לנבלים, בני מעיו לכנורות, א"כ מדוע עושים זכר דווקא בשופר אפשר לעשות בשאר דברים משאר חלקים מהגוף, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון ישראל שורוף שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"צ אוצר הפוסקים, עשיר הוראה, גוש שמונים, וראש כולל דברי חיים נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא במדרש שוחן טוב הללים פ"א תקעו חדש שופר רבנן אמרו שפרו מעשיכם שפרו אותיות שופר ואני מכסה על עונותיכם, ע"כ, ולפי"ז א"ש דלכן תוקעין דוקא בשופר דמורה לנו על דברי חז"ל שפר"י מעשיכם, משא"כ בשאר חלקים של האיל דאין מורה לנו הנ"ל.

האם מצות תשובה בעינין לעשות דווקא בשמחה או דבעינין לעשות בצער ובכי

מה שחקרתם האם מצות תשובה בעינין לעשות דווקא בשמחה או דבעינין לעשות בצער ובכי.

הרה"ג חניניה מצנר שליט"א ירושלים

נראה להעיר, דהא הוא בעינין, צער ובכי על כי פיהו מרינו, ושמחה על מה שאנו מקיימים מצות תשובה ומתמצה לנו ומהפך דודנותינו לזכויות, ויש לציין למש"כ החו"מ מעשה איש ח"ד דאפשר לבכות ולשמוח יחד, ואין זו סתירה, והראיה מירמיה הנביא שחבר את מגילת איכה ברוח הקודש, והלא רוח הקודש אינה שורה אלא מתוך שמחה, אלא מכאן שאפשר לבכות בכי תמורים על חורבן בית המקדש, ובו זמנית להיות גם בשמחה.

האם רק לביל הראשון של ראש השנה חייבים לאכול הסימנים או דילמא כמה פעמים צריך לאכול

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים האם גם לביל השני חייבים לאכול הסימנים, והבאתם חידוש בשם ספר בן יהודע הורחף ר"ב שחידש חידוש גדול דמלשון הגמ' היא רגיל אינש למיכל בריש שתא וכו' ונקטה הגמ' לשון רגיל, לרמוז שיעשה זה הסימן שני ימים של ר"ה בלילות ובימים דנמצא עושה זאת ארבע פעמים וידוע לשון רגיל לא שייך פחות מ' פעמים.

הרה"ג יצחק אלתר שליט"א ביהמ"ד גור נראה להעיר מדברי הר"ן במש"כ נדרים דף מ"ו ע"א ב"ה"א אמרת בשלמא שכתב וז"ל ומפרש בירושלמי דבתי זימני מיקרי רגיל.

"כי לכל העם בשגגה"

מערכת מענידין אשר מבקשת מחילה מכל הכותבים הנכבדים מרחבי תבל שלפעמים טרחו את עצמם לכתוב הערה ולא הכנסנו את זה או שחם ושלום לא כתבנו תואר הראוי לפי כבודו אין לנו שום ענין חלילה לפגוע בשום אדם אלא תמחלו לנו בלב שלם כי לא היה בזה ח"ו שום כוונה אלא טעות אנוש ובזכות שתמחלו לנו ימחל הקב"ה לכם וגמר חתימה טובה לרבבות הקוראים ברחבי תבל

איך כתוב בתורה שמצות תשובה דבר קל הרי על חילול השם לא עוור תשובה

מה שהקשתם האיך כתוב בתורה עפ"ד הרמב"ן ועוד ראשונים דמצות תשובה לא נפלאה היא הרי יש ארבע חילוקי כפרה ועל עוון חילול השם לא מועיל תשובה רק מיתה, ותרצתם עפ"ד רבינו יונה דקאי על קידוש השם דמועיל גם על חילול השם.

הרה"ג רבי משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

נראה לי להמתיק הדבר, דהכוונה בפסוק לא בשמים היא שלא נחשוב כי אין תיקון על חילול השם אלא רק במיתה שהיא בשמים, אלא קרוב אליך הדבר שיש אפשרות בידך לתקן גם בעולם הזה ע"י בפך ובלבבך לעשותו כמ"ש בספח"ק שע"י שמתפלל בקול ובכוונה הרי יש בזה קידוש השם שע"י כך לומדים ממנו בניו והסובבים אותו, וזה הכוונה בפך ובלבבך כי ע"י תפלה בקול ובכוונה מתקנים עוון חילול השם, והביאור שמצות תשובה היא קלה וקרובה. כתב הגר"ש הירשלו בספרו שה לבית בשם ר"פ פעלס דהכוונה כי ברוב המצוות צריך עשייה וחפץ לקיים המצוה, אבל כאן יותר קל כי עיקר הוא וידוי בפה וקבלה בלב, ובכל מצב שאדם נמצא יש בידו היכולת לשוב כי אינו נצרך רק לפה ולב, והראוי חתני הגר"א שנקל ש"כ"פ בראשית חכמה שער החשובה פ"א דהכוונה בפך היינו דברים שצריך להתודות ובלבבך היינו קבלת התשובה ועזיבת החטא, ולעשותו היינו שייש הגזילה וכיוצא.

הרה"ג נפתלי טסלר שליט"א מאנסי

נראה להעיר, לענ"ד האמת יורה דרכו שלא צריכים לכל אלו, כי אף שאכן קשה מאוד לזיזר מלהיכשל בעוון חילול ה', אבל לאחר שנשכל וברצונו לשוב אליו באמת, הרי שלאחר וידוי חרטה וקבלה מקבל השי"ת תשובתו באהבה, ורק אין התשובה נשלם לגמרי עד למיתה, שזה ממילא סוף כל אדם, שאז נשלם התשובה בשלימות, ושפיר הוי קרוב אליך הדבר מאוד.

הרה"ג מתייהו ישראל הרוויטץ שליט"א לייקווד מחבר ספר "אוצרות הים" על מסכת ברכות

נראה להעיר, דבספר דופק"י בתשובה הביא בשם עשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"א פ"ג כתב עוד אופן לכפר חטא של חילול השם דיש מצות שקולות ככל התורה ומועילות עם התשובה שהלימה לעון חילול השם כגון גמילות חסדים ובריות רב, וכן שמירת שבת וקיום שלש סעודות לשם שמים, והביא עוד בשם המשך חכמה סוף פירוש וכן בהפסות שונה שישאל דבעת החתימה ביה"כ שהשי"ת דן יחידיו אז הוא שעת הכושר שהשי"ת יסלח מרוב טובו על עון חילול השם אחרי גודל הבכי והחרטה כי אם הוא ימחול על חילול כבודו מי יאמר אליו. ולכן סדרו הפסוקים בנעילה למה תמותו וחיו כי לא תחפוץ במות המת כי הכל על עון חילול השם, והביא עוד דאחז"ל בגמ' מ"ק כ"ה דכל הבוכה ומתאבל על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו, ולכאורה ה"ה על חילול השם דעל כל עונותיו קאמר, ונחשב מיתת האדם הכשר כמיתתו כיון שבוכה ומתאבל עליו.

איך כתוב בתורה שתשובה היא דבר קל הרי יודע תעלמות צריך להעיד שלא ישוב עוד לכסלה

מה שהבאתם הרמב"ם הל' תשובה פ"ג שאומר שהתשובה הוא שיעיד עליו יודע תעלמות שלא ישוב לזה החטא לעולם, והקשתם עליו שהרי כתיב בפרשת נצבים שמצות תשובה קרוב אליך מאד וזה לא דבר קשה, א"כ איך אפשר לומר שזה לא דבר קשה, ותרצתם.

הרב יעקב ישראל מייזנר שליט"א לונדון

נראה להעיר, שהפשט בפסוק הוא שכדי לעשות תשובה רק צריך רצון טוב ואין בו שום עיכוב, ואינו תלוי בדברים אחרים שיכולים לעכב. א"נ יש לציין הכלי יקר פוסת נבכים פוסת ל' ספוק י"ה וז"ל לפי שאמרו רז"ל היכי דמי בעל תשובה, כגון שבא אותו מעשה לידו ופירש ממנה, מחויי רב יהודה באותו פרק ובאותו מקום ובאותה אשה, וא"כ מי שחטא באשה מעבר לים שמא תאמר שאין לו תקנה עד שיעבור ארחות ימים לאותו מקום שחטא בו, וע"י זה זה ימנע מן התשובה, על זה אמר שאין הדבר כן כי קרוב אליך הדבר בפך, היודי, ובלבבך, החרטה וגו' כי לא אמר באותה אשה אלא לרווחא דמלתא אבל אין העיקר התשובה תלוי בזה.

איך מותר לעשות תשובה בשבת הרי אסור להיות עצב בשבת

מה שהקשתם בשם החדושי הר"ם בענין לשוב בשבת, פשוט דלשוב בעצבות אסור אפילו בימות החול, ורק מיריות מותר כמבאר בתניא, ועיי"ש בתניא דמשא"כ בכל עצב יהיה מותר, הכוונה למרירות דע"י המרירות יבא לשמחה יותר, משא"כ עצבות אין לו שום יתרון ואדרבא מוריד לשאול תחתית, ואפשר לומר דעל ידי מרירות מותר בשבת גם כן. וכ"כ בשם משמואל (מאמרי ראש השנה).

ישמח לב מבקשי ה'

אפשר להשיג את הספר החדש שיגרום לכם

לקיים בהידור רב מצות ושמחת בחגיך

"מעדני אשר חג הסוכות" מהדורת הגר

מאות חקירות מענינות ומאתגרות

בכל עניני חג הסוכות והגלוה אליו

"אכילה ושתיה בסוכה" "דפנות וסכך הסוכה"

"מצטער פטור מהסוכה" "ארבעת המינים"

"שמחת בית השואבה" "ושמחת בחגיך"

"עליה לרגל" "הקהל"

אפשר להשיג במכון

וכן בכל החניות הספרים המובחרות ברחבי תבל

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב **מנחם יעקובזון שליט"א**

פתח תקוה

לזיכוי רבבות לכבוד יום הכפורים

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לגמר חתימה טובה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרב **אהרן הרשקוביץ שליט"א**

בית שמש

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו היניק וחכים

כמור **בנימין נ"ו**

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לגמר חתימה טובה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הגאון **חיים משה הלוי פרנק שליט"א**

ירושלים

ראש כולל זכרון אליעזר

לזיכוי רבבות לרגל יום הקדוש

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכה לגמר חתימה טובה